

PRACTICE

Preventing Radicalism through Critical Thinking Competences

PRACTICE WEBINAR HVORDAN BLIVER SKOLEN FOR ALLE?

Er en normkritisk tænkning en vej til bedre elevtrivsel?

Margit Helle Thomsen

mhtconsult

DISPOSITION

- 1) Øget fokus på kritisk tænkning – hvorfor?
- 2) Kritisk tænkning i pædagogisk-didaktiske sammenhænge – nogle hovedtendenser med relevans for PRACTICE projektet
- 3) Fra kritisk tænkning til normkritik i skolen – forandringsperspektiv i den pædagogiske praksis
- 4) Sammenfatning: kritisk tænkning som redskab for en dannelsesudvikling blandt elever

1) ØGET FOKUS PÅ KRITISK TÆNKNING – HVORFOR?

Det samfundsstrukturelle perspektiv:

- Samfundets socioøkonomiske, sociogeografiske og sociokulturelle **forandringsprocesser**
- Samfund og skole præget af stigende **mangfoldighed og diversificering** i sociokulturelle erfaringer, værdier, identifikationsmodeller og holdninger til både det accepterede og det kontroversielle

Det teknologiske perspektiv:

- Digital adgang til globale massemedier, informationsbombardementer og **højhastigheds-kommunikation**

Det globale perspektiv:

- Den **postfaktuelle** tidsalder og konspirationsteoretiske bølger
- Voldelig radikaliserings og ekstremisme som **civilisatorisk trusselsbillede**
- **Skærpet fokus** på begreberne om demokrati, medborgerskab samt afledte begreber som demokratisk dialog, kritisk tænkning mv i både samfund og skole

1) ØGET FOKUS PÅ KRITISK TÆNKING I FOREBYGGELSESSINDSATSER SOM PRACTICE PROJEKTET

- Udgangspunkt i det **globale perspektiv**: direkte sammenkædning af kritisk tænkning med forebyggelse af voldelig radikaliserings og ekstremisme
- Udgangspunkt i en **klassisk** tilgang til kritisk tænkning
- Proces i retning af en **normkritisk** tilgang med og **dannelsesmål** for elevernes udvikling til sociale, bevidste og etiske individer og medborgere

2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE – NOGLE HOVEDTENDENSER MED RELEVANS FOR PRACTICE PROJEKTET

- Den klassiske tilgang
- Den kritisk-pædagogiske tilgang
- Den pragmatisk-pædagogiske tilgang
- Den normkritiske tilgang

2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE

DEN KLASSISKE TILGANG:

- Sokratisk-filosofisk argumentationsteori
- Skelnen mellem rationalitet og følelser
- Fokus på elevernes individuelle tænkeevne ud fra en forståelse af rationalitet og objektivitet
- Fokus på analytisk færdighedsopbygning

DEN KRITISK-PÆDAGOGISKE TILGANG:

- Positioner fra den kritiske pædagogik og kritisk handlekompetence
- Problemorienteret projektarbejde og problemløsning
- Fokus på helhedslæring mellem problem- og handlingsorienteret videnopbygning og problemløsning
- Fokus på kollektiv læring og elevsamarbejde i klasserummet

2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE

DEN PRAGMATISK-PÆDAGOGISKE TILGANG:

- Praksistræning i demokratiske spilleregler, uenigheds- og medborgerskabsforståelse
- Fokus på elevernes faglige viden om et givet problemområde, fx demokratiforståelse
- Fokus på fælles læring og færdighedsopbygning i klasserummet, fx via øvelser i holdningstilkendegivelse

DEN NORMKRITISKE TILGANG:

- Kritisk tænkning som redskab og funktion i forhold til et højere dannelsesideal
- Interkulturelt perspektivbytte og en kompleks kulturforståelse
- Fokus på elevernes individuelle empowerment og integritet inden for en fællesskabsfremmende fællesskabets værdiramme – både i klasserummet, skolen og det omgivende samfund
- Fokus på fælles erkendelse, perspektivbytte, adfærdsregulering i et samlet skole- og samfundsperspektiv

2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE – NOGLE HOVEDTENDENSER

DEN KLASSISKE TILGANG:

*“Critical thinking is the ability to think **clearly and rationally**, understanding the **logical connection** between ideas. Critical thinking has been the subject of much debate and thought since the time of early Greek philosophers such as Plato and Socrates and has continued to be a subject of discussion into the modern age, for example the ability to recognize fake news...”*

(Hjemmesiden SkillsYouNeed)

2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE – NOGLE HOVEDTENDENSER

DEN KLASSISKE TILGANG:

*”Kritisk tænkning handler om at kunne tænke. Ikke bare tænke, men **tænke godt**. Det handler bl. a. om at **vurdere argumenter**, se en sag fra flere perspektiver, fjerne fordomme og at undre sig. På den måde er kritisk tænkning ikke bare et nyttigt analyseredskab, men også en vigtig egenskab i forhold til at træffe **gode beslutninger**...”*

(Christoffer Boserup Skov (2021): ”Kritisk tænkning”)

2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE – NOGLE HOVEDTENDENSER

DEN KRITISK-PÆDAGOGISKE TILGANG:

*”Erkendelse opstår som en vekselvirkning mellem **tænkning og handling**, som en vekselvirkning mellem den materielle virkelighed og den åndelige virkelighed, mellem praksis og teori i et forsøg på stadig bedre at kunne forstå problematiske forhold i virkeligheden og at kunne **handle mere rationelt** over for disse forhold...”*

”Bjarne Wahlgren mfl (1980), hér citeret fra Birthe Lund (2020): ”Bæredygtighedspædagogik og handlekompetence et velkommen tilbage til 70’erne?”).

2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE – NOGLE HOVEDTENDENSER

DEN PRAGMATISK-PÆDAGOGISKE TILGANG:

*”I børn og unges demokratiske udvikling er kritisk tænkning en **vigtig byggesten**, der ruster dem til at indgå i en **demokratisk dialog** og skærper deres evne til at forholde sig kritisk, analytisk og reflekterende til alle former for kommunikation...”*

(Citeret fra hjemmesiden Demokrati under Udvikling, Børne- og Undervisningsministeriet”)

2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE – NOGLE HOVEDTENDENSER

DEN PRAGMATISK-PÆDAGOGISKE TILGANG:

*”Kompetencen til at tænke kritisk om konkrete problemstillinger bygger dels på færdighederne analyse og vurdering, begrundet argumentation, og problemløsning, dels på viden om den konkrete problemstilling eller fagområde. Kritisk tænkning er relevant at anvende i forhold til emner og problemstillinger af enhver art som en måde at nå til nye erkendelser. Kritisk tænkning kræver **faglighed og indholdsviden**, idet kritisk tænkning først er kritisk, når det knytter an til konkret indhold og faglighed...”*

(Citeret fra Rambøll (2019): ”Arbejdet med kritisk tænkning i dagtilbud, grundskole, fritidstilbud og ungdomsuddannelser”. Udarbejdet for Undervisningsministeriet, STUK, 2019)

2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE – NOGLE HOVEDTENDENSER

DEN NORMKRITISKE TILGANG:

*”Normkritik er et begreb, der anvendes til, som det ligger i ordet, at kritisere de tilstedeværende normer i samfundet. Det handler med andre ord om at gøre sig bevidst om de eksisterende **normer og strukturer** i samfundet, for derved at kunne stille sig kritisk overfor dem og udfordre deres eksistens. Det er **majoriteten**, der udgør og bestemmer, hvad der er normen - hvad der bliver anset som værende normalt - og det er derfor også majoriteten, der udpeger, hvem der er anderledes...”*

(Citeret fra Johanne Klindt Gahrn mfl: ”Normkritik og LGBT+ i folkeskolen”).

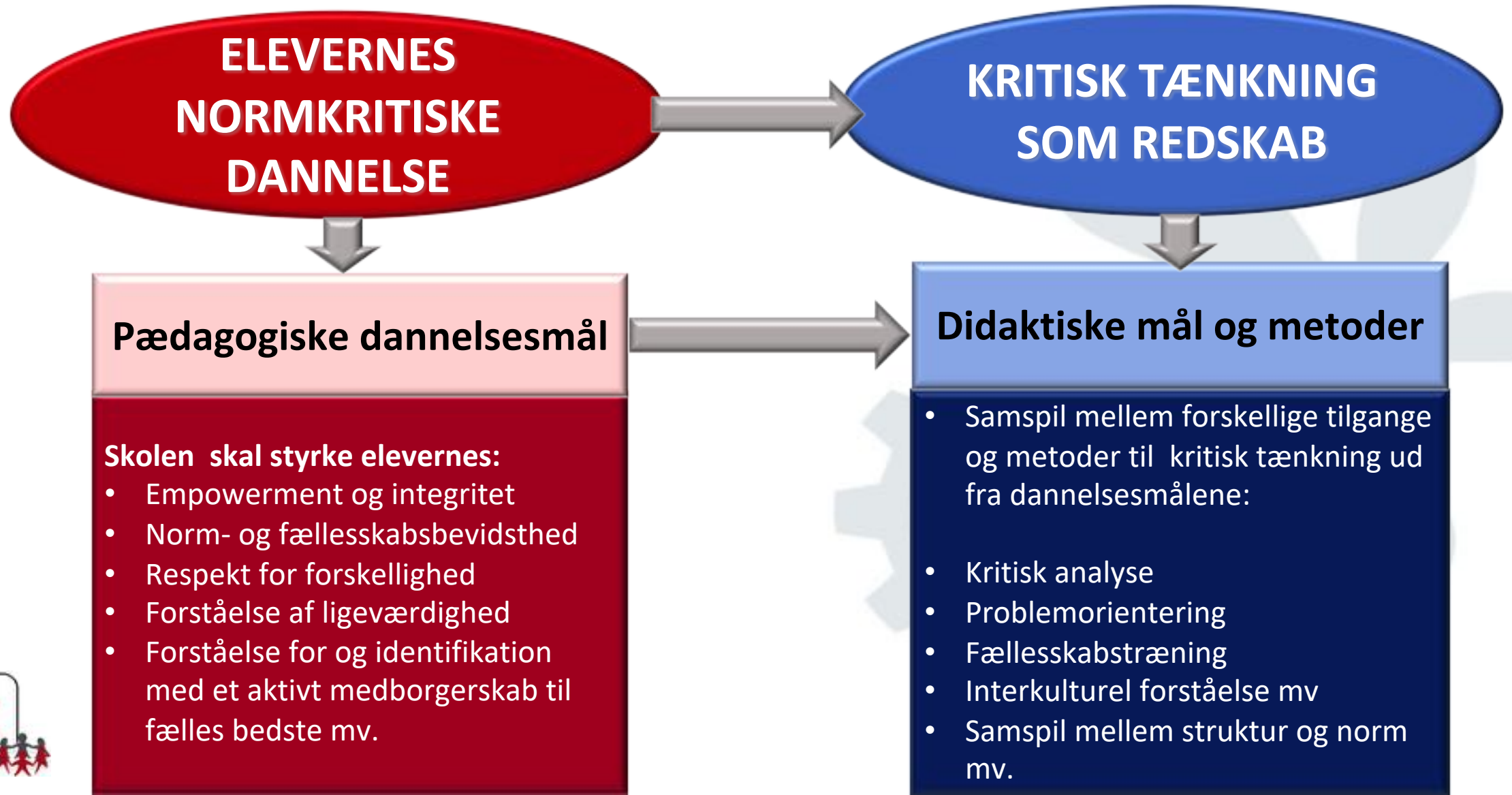
2) KRITISK TÆNKNING I PÆDAGOGISK-DIDAKTISKE SAMMENHÆNGE – NOGLE HOVEDTENDENSER

DEN NORMKRITISKE TILGANG:

*”Forforståelser er en central del af forståelse og kommunikation generelt - også interkulturel kommunikation. **Forforståelser** kan defineres som forståelser, vi har af andre, allerede inden vi har fået et individuelt kendskab til dem. Forforståelser bringes med ind i møder og skaber deres egen dynamik. I kommunikation mellem parter, som oplever at være kulturelt forskellige, kan forforståelser spille en stor rolle. Der kan være øget tendens til at se modparten som en type, fremfor som et individ, man kan have sværere ved at se individuelle motiver og bevæggrunde. ...”*

(Citeret fra mhtconsult (2018): ”Medborgerskab i praksis – metodekatalog”

3) FRA KRITISK TÆNKNING TIL NORMKRITIK I SKOLEN – FORANDRINGSPERSPEKTIV I DEN PÆDGOGISKE PRAKSIS

4) SAMMENFATNING: KRTISK TÆNKNING SOM REDSKAB FOR EN DANNELESUDVIKLING BLANDT ELEVER

- Med den **normkritiske tilgang** tager de pædagogiske **dannelsesmål** sigte på at kvalificere elevernes evne til at opbygge en **fælles bevidsthed om og respekt for indbyrdes forskelle** i normer og værdier, socioøkonomiske og sociokulturelle forskelle. Kritisk tænkning kan som **middel** via forskellige undervisningsmetoder og redskaber understøtte dannelsesmålene.
- Kritisk tænkning er **ikke et mål i sig selv**, men et middel til at fremme de overordnede dannelsesmål om at styrke levernes personlige integritet, selvværdsfølelse, vilje og evne til at arbejde for det **fælles bedste i klasserummet og i andre samfundsmæssige rum**.
- Der er behov for et videre udviklingsarbejde, hvor de overordnede dannelsesmål **"fusioneres"** med fagspecifikke mål i skolen med tilhørende undervisningsmetoder.